

POM2STN+KS Jaksosuunnitelma

**Tehdään yhdessä asumukset
Pikkumetsän asukkaille!**

Sini Hietämäki ja Sanna Tiusanen

POM2STN+KS

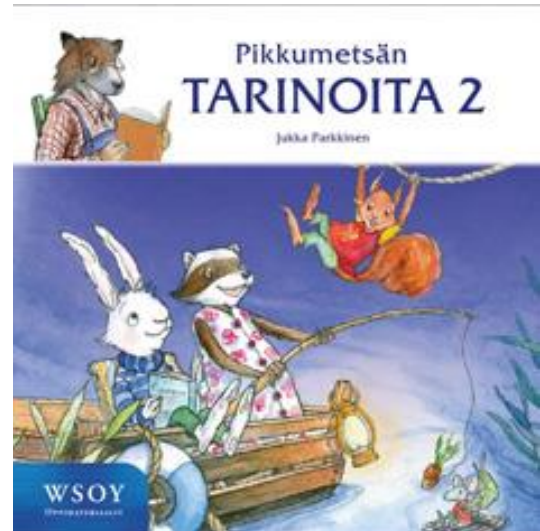
27.10.2015

Sisällysluettelo

Tehdään yhdessä asumukset Pikkumetsän asukkaille!	1
1. Jakson esittely.....	3
2. Tavoitteet	3
Käsityön tietojen ja taitojen oppimisen tavoitteet.....	4
Suunnittelun tavoitteet	4
Työskentelyn tavoitteet.....	4
Kasvatukselliset tavoitteet	5
Integrointi, äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet	5
Opetussuunnitelman laaja-alaiset osaamisalueet.....	5
3. Sisällöt.....	6
4. Jakson kulku.....	6
Ideointi.....	6
Suunnittelu	8
Tekeminen	9
Arviointi	9
5. Huomioita ja sovellusehdotuksia.....	10
6. Liitteet.....	11
Liite 1: Jaksosuunnitelma taulukkona	11
Liite 2: Oppilaan arviointilomake.....	12
Lähteet.....	13

1. Jakson esittely

Jaksosuunnitelmamme aiheena on suunnitella ja toteuttaa kolmen hengen ryhmässä asumus Pikkumetsä-aapisen hahmoille. Jakso on suunniteltu 1-2 -luokkalaisille toteutettavaksi ja siihen käytetään noin kuusi oppituntia ja niitä edeltävä kotitehtävä, tarvittaessa työskentelyyn voi varata enemmänkin aikaa. Jaksosuunnitelmaa voi toteuttaa käsityön tunneilla tai esimerkiksi virittäytymisen, arvioinnin ja valmiilla töillä leikkimisen osalta äidinkielen tai muiden oppiaineiden tunneilla joustavasti.

Pikkumetsä-aapisen hahmoja pyritään käyttämään oppilaille mielekkäänä lähtökohtana ja integroivana teemana käsityön ja äidinkielen opetuksen välille. Jakso on monitieteistä integraatiota, jossa teemaa lähestytään eri oppiaineiden näkökulmista käsin (Collanus 2009). Hahmojen asuminen on avoin ongelma, jossa oppilaat pääsevät itse suunnittelemaan ja kokeilemaan mieleisiään ratkaisuja (materiaalien rajoissa), eikä oikeita ja vääriä ratkaisuja ole.

Opetushallituksen käsityön oppiainetyöryhmän jäsenet Heljä Järnefelt ja Minna Matinlauri (2014) kirjoittavat blogikirjoituksessaan, että käsityö on "tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa suunnittelua ja työskentelyä, jossa oppilas tai oppilasryhmä rohkeasti ja uteliaasti etsii sekä jakaa uusia ideoitaan". Opettajan rooliksi muodostuu erilaisten käsityöllisesti ratkaistavien tehtävien tarjoaminen, kun oppilas saa tilaa kokeilla, oivaltaa sekä kokea iloa itse suunnitellusta ja tehdystä työstä. (Järnefelt & Matinlauri 2014) Tässä jaksosuunnitelmassa korostuvatkin keksivän ja kokeilevan käsityön lisäksi erityisesti oppilaiden oma ongelmanratkaisu, tuotteen suunnitteleminen ja ryhmätyöskentelytaitojen harjoittelu.

2. Tavoitteet

Jakson tavoitteiden asettelussa käytämme käsityön nelikenttää (Huovila & Rautio 2007), johon kuuluvat käsityön perustaidot ja -tiedot, suunnittelun taidot, työskentelyn taidot sekä yleiset

kasvamisen taidot. Näiden käsittelyn jälkeen avaamme myös jakson integrointia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineeseen sekä laaja-alaisiin osaamisalueisiin. Asettamamme tavoitteet perustuvat Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin (2014) ja eri tavoitteisiin viitataan T/L-kirjaimilla ja tavoitteen numerolla.

Vaikka jaksolle on asetettu useita tavoitteita, painotamme niistä erityisesti suunnittelu- ja ryhmätyöskentelytaitojen sekä keksivän ja kokeilevan käsityön tekemisen harjoittelua.

Käsityön tietojen ja taitojen oppimisen tavoitteet

Käsityön tavoitteiden osalta pyrimme jakson aikana avoimen ongelman avulla innostamaan oppilaita käsin tekemiseen ja keksivään ja kokeilevaan käsityöhön (T1) sekä suunnittelemaan ja tekemään ryhmän kanssa asumuksen, jossa luotetaan omiin teknisiin ja esteettisiin ratkaisuihin (T3). Harjoitellaan myös erilaisten työvälineiden turvallista käyttöä sekä tutustutaan työssä käytettäviin erilaisiin materiaaleihin ja kiinnitysmenetelmiin (T4).

Suunnittelun tavoitteet

Suunnittelun osalta jakson aikana tavoitellaan ryhmän idean esittämistä piirtämällä tai kolmiulotteisena mallinnuksena (T2) sekä ymmärtämään suunnittelun merkityksen ja arvioimaan sitä valmiin työn kannalta.

Työskentelyn tavoitteet

Jakson keskeisimpänä tavoitteena työskentelyssä on ryhmässä työskentelyn harjoittelu ja kyky tehdä yhteisiä päätöksiä ja kompromisseja esimerkiksi materiaalin tai asumuksen ulkonäön osalta. Harjoitellaan myös ideoiden jakamista muille ryhmille ja vastaavasti toisten ideoiden kommentoimista (T2).

Kasvatukselliset tavoitteet

Kasvatuksellisesti pyritään kehittämään oppilaiden minäpystyvyyttä käsityön osalta, kun oppilas saa itse suunnitella ja oivaltaa (T5). Sosiaaliset taidot kehittyvät ryhmätyöskentelyssä, esimerkiksi kun oppilas miettii, miten ottaa toiset huomioon valintoja tehdessä. Oppilaita kannustetaan myös vastuullisuuteen ja turvallisuuteen välineiden käytön osalta.

Integrointi, äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet

Jakson aikana integroidaan käsityötä äidinkieleen ja kirjallisuuteen. Kuuden oppitunnin aikana pyritään kehittämään oppilaan yhteistyötaitoja sekä taitoja toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (T1,T2), sillä asumukset suunnitellaan ja valmistetaan kolmen hengen ryhmissä. Oppilaat pääsevät myös kehittämään mielikuvitustaan (T2), kun suunnitteluun lähdetään luonto- ja rakennetun ympäristön havainnoinnin ja aapisen tarinan kautta. Tarinaa kuunnellessa ja siitä keskusteltaessa myös tekstin ymmärtämisen taidot harjaantuvat (T5).

Opetussuunnitelman laaja-alaiset osaamisalueet

Tavoittelemme jaksomme aikana myös monia laaja-alaisia tavoitteita. Ajattelun taitoja ja oppimaan oppimista (L1) kehitetään ympäristöä havainnoimalla, yhdessä ideoita kehittelemällä ja työn tuloksia esittelemällä. Ryhmätyössä myös suunnitellaan, arvioidaan omaa työtä sekä tuetaan mielikuvituksen kehittymistä. Toiseen ja kuudenteen laaja-alaiseen tavoitteeseen (L2: kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L6: työelämätaidot ja yrittäjyys) pyrimme ryhmätyöskentely- ja vuorovaikutustaitoja harjoittelemalla.

Itsestä huolehtiminen (L3) taas näkyy työturvallisuutta ja välineiden huolellista käyttöä korostaessa. Monilukutaito (L4) näkyy jaksomme aikana materiaalisena, teknologisena ja visuaalisena lukutaitona, kun oppilaat pohtivat asumuksessa käytettäviä materiaaleja, niiden kiinnittämistä sekä lopullista ulkonäköä.

3. Sisällöt

Pikkumetsän hahmolle asumus -jaksossa pyrimme käsityömenetelmistä kehittämään askartelun ja teknologiarakentelun sisältöjä: harjoittamaan hienomotoriikkaa, käyttämään saksia, kynää, mahdollisesti sahaa tai pihtejä asumusta suunnitella ja tehdä. Teknologiarakentelussa olennaista on eri materiaalivaihtoehtojen kokeilu ja vertailu sekä ongelmanratkaisu esimerkiksi kiinnitysmenetelmissä.

Tiedollisista sisällöistä käydään läpi millaista on turvallinen toiminta käsityötunnilla ja erilaisten materiaalien rakenteita, muotoja ja ominaisuuksia. Puhutaan myös jätteen hyötykäytöstä ja korostetaan, ettei aina tarvitse olla uutta, vaan hienoja töitä voi tehdä myös toisten roskista ja jäljelle jääneistä jämäpaloista.

Oppilaat saavat itse ryhmissä suunnitella haluamansa asumuksen materiaalien ja kehikkovaihtoehtojen rajoissa ja asumus voisi esimerkiksi olla jonkinlainen maja, pesä tai talo. Asumus voi olla realistinen tai satumaasta peräisin.

KUVA 1-3. Esimerkkejä oppilaiden mahdollisista töistä.

4. Jakson kulku

Ideointi

Ideoinnin lähtökohtina ovat oppilaille annettu kotitehtävä tarkkailla ympäristöstään ihmisten tai eläinten rakentamia asumuksia, oppilaille luettava tarina sekä oppilaiden kotoa tuomat materiaalit. Ideoinnille ei aseteta muita rajoja kuin minimikoko – asumuksen tulee olla sopiva

Pikkumetsän hahmoille. Kullekin oppilaalle arvotaan yksi neljästä eläinhahmosta ohjaamaan ideointia, ja tämän arvannon pohjalta tehdään myöhemmin ryhmiin jako.

Eläinhahmon lisäksi materiaalivaihtoehdot sekä opettajan valmistamat kehikkovaihtoehdot (esimerkiksi pahvilaatikon pohja) ohjaavat ideoiden syntymistä, ja oppilaille voi näyttää virikkeeksi myös esimerkkikuvia jonkinlaisista majoista, pesistä tai taloista samalla ohjeistaen, että asuminen voi olla myös täysin mielikuvituksen tuotetta. Virikkeiden antamisessa tulee pyrkiä siihen, että oppilaille syntyy riittävä kuva tehtävän luonteesta (Yliverronen 2014, 70). Toisaalta pyritään kuitenkin siihen, ettei anneta oppilaille suoria malleja, joita matkitaan. Tarkoituksena on, että saadaan oppilaat itsenäisesti ideoimaan ja kehittämään. Ideointi tapahtuu materiaaleihin tutustumisen kautta, johon oppilaille tulee antaa reilusti aikaa. Heitä kehoitetaan mallintamaan ja kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja asumuksille, halutessaan kehikkoa aloitusrakenteena käyttäen.

Artikkelikokoelmassa ”Suunnittelusta käsin” esitetään, että tekniikka, materiaali tai työväline ei olisi ainoita käsityön suunnittelun lähtökohtia, vaan lähdettäisiin liikkeelle esimerkiksi tarinasta, retkestä tai ympäristön havainnoinnista. Näin vähennetään myös tekniikka- ja tuoteorientoituneisuutta: esimerkiksi tarinasta syntyneet mielikuvat ohjaavat käsityöprosessia, eikä jokin valmiiksi tarkasti määrätty idea. (Laamanen & Seitamaa-Hakkarainen 2014, 23.)

Laamasen ja Seitamaa-Hakkaraisen (2014) artikkelin ajatusten tavoin suunnittelemaamme jakson lähtökohdat mahdollistavat luovan ja kokeilevan käsityöprosessin syntymisen.

KUVA 3-11. Oppilaille näytettäviä esimerkkikuvia ideoinnin avuksi.

Suunnittelu

Kun oppilaat ovat itsenäisesti hahmotelleet asumuksen muotoa ja kokeilleet materiaalien sopivuutta, virikkeiden ja kokeilujen myötä syntyneitä mielikuvia pyritään luonnostelevaan paperille. Tässä itsenäisen suunnittelun vaiheessa oppilaita ohjeistetaan kiinnittämään huomiota etenkin asumuksen visuaalisiin puoliin – väreihin, muotoon ja kokoon.

Seuraavassa suunnittelun vaiheessa ideoita jaetaan aiemmin arvotuissa kolmen hengen ryhmissä, ja ryhmät luonnostelevat ja piirtävät yhteisen suunnitelman, jota tehdessä mietitään myös asumuksen teknisiä puolia – muun muassa miten osia liitetään toisiinsa ja missä järjestyksessä. (Yliverronen 2014, 71). Luonnosteluun ei tule käyttää liaksi aikaa, vaan suunnittelussa painotetaan konkreettista, kolmiulotteista kokeilua ja mallintamista, sillä piirtäminen suunnittelun keinona ei ole pienille oppilaille tavallisesti vielä helppoa (Yliverronen 2014, 72).

Luonnostelua ja piirtämistä on toki hyvä harjoitella jo alkuopetuksessa, mutta tässä tehtävässä tähdätään ja luotetaan siihen, että ryhmissä pystytään eritoten suullisesti läpikäymällä ja mallintamisen kautta saamaan kaikille ryhmän jäsenille selkeä kuva asumuksesta. Opettaja kiertää kuuntelemassa ryhmien ideat varmistaakseen niiden olevan toteuttamiskelpoisia. Jos aikaa on,

ryhmien ideat käydään läpi myös yhteisesti, jotta oppilaat voivat antaa toisilleen kommentteja ja kehitysideoita.

Tekeminen

Asumuksen tekeminen on melko avoin tehtävä, eikä kaikkia työvaiheita tai – tapoja ole välttämättä etukäteen tiedossa. Oletuksena on, että ryhmät lähtevät melko itsenäisesti askartelemaan ja rakentelemaan, mutta ensin käydään yhteisesti läpi kuumaliimaaminen ja tarvittaessa sahaaminen sekä näissä huomioitavia turvallisuusseikkoja. Työpisteisiin laitetaan kuvallisia ohjeita.

Oppilaat tulevat tarvitsemaan työvälineinä ainakin saksia ja mahdollisesti viivainta, pihtejä ja sahaa. Kiinnitysvälineinä oppilaiden käytettävissä tulee olla (kuuma)liimaa, narua, teippiä ja sinitarraa. Oppilaille näytetään selkeästi, mistä mikäkin työväline ja -piste löytyvät. Ongelmien sattuessa eteen oppilaita kannustetaan ensin pyrkimään itse keksimään niihin ratkaisua.

Arviointi

Jakson aikana arvioidaan koko käsityöprosessia, mutta huomiota kiinnitetään erityisesti oppilaiden ryhmätyö- ja suunnittelutaitoihin sekä kekseliäisyyteen ja ongelmanratkaisutaitoihin ja niissä edistymiseen. Ryhmät esittelevät työskentelyään toisilleen suunnitteluvaiheen sekä koko projektin lopuksi, jolloin palautetta ja kehitysideoita voidaan jakaa. Ryhmät ottavat myös kuvat asumuksista ja ne laitetaan opettajan avustuksella koulun blogiin esille vanhempienkin nähtäväksi. Opettaja esittää pitkin jaksoa ryhmille kommentteja ja kysymyksiä pohdittavaksi työskentelyn kehittämiseksi.

Jakson lopuksi ryhmät pääsevät leikkimään Pikkumetsä-maskoteilla, omilla leluillaan ja asumuksillaan, minkä pohjalta tehdään myös arviointia – leikin jälkeen keskustellaan yhdessä, mikä asumuksissa oli onnistunutta ja olisiko jossain ollut parannettavaa. Opettaja voi myös ottaa ryhmän kerrallaan keskustelemaan työskentelystä ja käsityöprosessista tarkemmin. Oppilaat täyttävät lopuksi vielä lyhyen itsearviointilomakkeen. Arviointia tehdään siis ryhmässä, vertaisten ja opettajan toimesta sekä itse. (POPS 2014, 147-148).

5. Huomioita ja sovellusehdotuksia

Jakso on suunniteltu 1-2 -luokkalaisille oppilaille, jotka ovat vasta oppineet lukemaan ja jotka eivät ehkä vielä ole rutinoituneet koulussa toimimiseen. Siksi opettajan on annettava esimerkiksi työskentelyohjeet hyvin selkeästi ja palastellusti sekä käyttää apuna kuvia.

Myös ryhmässä toimimista vasta harjoitellaan ja siihen kiinnitetään erityistä huomiota tämän jakson aikana. Opitaan kuuntelemaan toisia ja tarvittaessa joustamaan omasta ideasta ryhmän yhteiseksi hyväksi. Suunnittelimme, että ryhmässä voisi olla noin kolme oppilasta, jotta kaikkien mielipiteet pääsevät kuuluviin ja työskentelyn suunnitteleminen ja työtehtävien jakaminen olisi helpompaa.

Välineiden osalta opettajan tulee olla tarkkana, esimerkiksi sahaa oppilaat saavat käyttää vain opettajan valvovan silmän alaisena ja kuumaliimapistoolin kanssa opettajan tulisi olla välittömässä läheisyydessä vahinkojen estämiseksi. Työskentelypisteet hyvin sijoittamalla opettaja pystyy seuraamaan oppilaita paremmin ja työskentely säilyy turvallisena.

Jaksosuunnitelmaamme voisi integroida esimerkiksi musiikkiin tai ympäristö- ja luonnontietoon ja metsän eläimiin sekä jatkaa teeman työstämistä tarinan kirjoittamisella tai elokuvan kuvaamisella. Jakson teema sopisi myös kuvataiteen ja esimerkiksi arkkitehtuurin käsittelyyn. Suunnitelmaa voisi soveltaa myös vanhemmille oppilaille. Isompien oppilaiden kohdalla ryhmät voisivat olla tarvittaessa suurempia sekä materiaalivaihtoehtoja ja käytettäviä työvälineitä enemmän.

6. Liitteet

Liite 1: Jaksosuunnitelma taulukkona

tunti nro	tavoitteet	Käsityö-prosessin vaihe	tunnin kulku	välineet/materiaalit
Ennakoivana kotitehtävänä on tarkkailla erilaisia ihmisten ja eläinten rakentamia asumuksia ja tuoda kotoa kierrätysmateriaaleja				
1	virittäytyminen, ideointi, suunnittelun aloittaminen, innostaminen, tekstin ymmärtämisen taidot	Ideointi	Virittäytyminen: tarina, keskustelua, ryhmiinjako, itsenäinen suunnittelu	aapisen kuva, ryhmiinjakolaput aapisen hahmojen avulla, paperia suunnitteluun, kierrätysmateriaalit esillä, kehikkovaihtoehdot
		Suunnittelu		
2	idean esitleminen, argumentointi, ryhmätyöskentelytaidot	Arviointi	suunnittelu jatkuu ryhmissä, ideat käydään läpi luokan kesken, kommentointi	suunnittelulomake, kierrätysmateriaalit, kehikkovaihtoehdot
3	työturvallisuus, työvälineistä huolehtiminen, materiaalien ja työvälineiden käyttö	Valmistus	etsitään sopivat materiaalit ja aloitetaan työskentely	kierrätysmateriaalit ja kehiöt, työskentelyvälineitä (esim. liima, sakset, saha, kuumaliima)
4	työturvallisuus, työvälineistä huolehtiminen, materiaalien ja työvälineiden käyttö		työskentely jatkuu (tarvittaessa käytetään lisätunti työskentelyyn)	kierrätysmateriaalit ja kehiöt, työskentelyvälineitä (esim. liima, sakset, saha, kuumaliima)
5	töiden esittely ja dokumentointi	Arviointi	esitellään valmiit työt ja kuvataan ne koulun blogiin	esittelypisteet ja apukysymykset, noppa esitysjärjestyksen päättämiseen, iPad
6	työskentelyn arvioiminen, työn käyttäminen		työskentelyn arviointia ja leikkimistä tehdyillä asumuksilla	arviointilomake, hahmot leikkimiseen (lelupäivä)

Liite 2: Oppilaan arviointilomake

Piirrä väit-tä-män pe-rään hy-mi-ö ku-vaa-maan tai-to-ja-si.

1. O-sa-sin miet-ti-ä e-ri-lai-sia ja kek-se-li-äi-tä i-de-oi-ta, mil-lai-ses-sa ko-dis-sa Pik-ku-met-sän a-suk-kaat voi-si-vat a-su-a.
2. O-sa-sin suun-ni-tel-la piir-tä-mäl-lä tai muul-la ta-val-la ko-din Pik-ku-met-sän a-suk-kaal-le.
3. O-sa-sin kuun-nel-la ryh-mä-ni jä-se-ni-ä ja teim-me pää-tök-siä yh-des-sä.
4. Ko-kei-lim-me e-ri-lai-sia ma-te-ri-aa-le-ja a-su-muk-seen.
5. Pi-din tä-män ty-ön te-ke-mi-ses-tä.

Lähteet

Collanus, K. 2009. Integraatio -uhkasta mahdollisuudeksi. <http://www.konstit.fi/koti/mcollanus/> viitattu 17.10.2015

Järnefelt, H. & Matinlauri, M. 2014. Käsityön opetuksen tavoitteena on herättää uteliaisuus ja rohkeus keksivään ja kokeilevaan työhön. http://www.oph.fi/ops2016/blogi/103/0/kasityon_opetuksen_tavoitteena_on_herattaa_uteliaisuus_ja_rohkeus_keksivaan_ja_kokeilevaan_kasityohon (viitattu 16.10.2015)

Huovila, R. & Rautio, R. 2007. Käsityö on väline oppia jotain aivan muuta. <http://teitse.punomo.fi/cat/opetus/documents/nelikentta.pdf>

Laamanen, T.-K. & Seitamaa-Hakkarainen, P. 2014. Suunnittelutehtävät, inspiraationlähteet ja ideointi. Teoksessa Nuutinen, A., Fernström, P., Kokko, S. & Lahti, H. (toim.). Suunnittelusta käsin. Käsityön tutkimuksen ja opetuksen vuoropuhelua. Helsingin yliopisto.

Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet. 2014. Helsinki: Opetushallitus. http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

Yliverronen, V. 2014. Esikoululaisten käsityösuunnittelu: mielikuvitusta, eläytymistä ja leikkiä. Teoksessa Nuutinen, A., Fernström, P., Kokko, S. & Lahti, H. (toim.). Suunnittelusta käsin. Käsityön tutkimuksen ja opetuksen vuoropuhelua. Helsingin yliopisto.